Ч. 106 Второк 13 (25) мая 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Староствах на провинциї

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Промова п. Барвіньского

в адресовій комісиї дня 19-го мая 1897 року.

(Дальше.)

Руйнує селянина також і се, що не може дістати позички на низький процент і взагалї на дрібні господарства не уділяють позичок. Обтяжене ґрунтової власности гіпотечними довгами росте з кождим роком, а до того лихва ріжнородна як ґрунтова, збіжева, лихва від худоби і роботи і т. и. мимо закона о лихві заїдає і так змарнілі господарства селяньскі. Тим то з кождим роком множать ся примусові ліцитациї ґрунтових посілостий так що н. пр. в р. 1894 в Галичині зліцитовано 2507 господарств вартости около 4 міліони риньских, а іменно одну третину господарств за довги від 100 до 500 р., 17 процент господарств за довги від 50 до 100 р. а 11 процент господарств за довги понизше 25 р. ав.

Але смертний удар господарству завдала збіжева і мучна біржа. До американьскої і росийскої конкуренциї прилучили ся ще біржеві шахраї, що продають (на папері) збіже, котрого ні сіяли анї збирали. На збіжевих біржах (ґелдах) продають річно більше збіжа, як в цілій Европі може уродити ся за 10 лїт. Отже коли уроєним збіжем біржеві шахраї можуть довільно обнижати ціни збіжа, то очевидно хлїбороб мусить дійти до жебрачої торби.

Не буду тут говорити про тяжкі шкоди, які собі наносять самі селяни суперечками, сварнею, процесами, судовими скаргами і власною непорадностию, бо властиві причини страшного зубоженя селян походять з наведених висше причин. Думаю, що в тих коротких виводах не представив я занадто чорно і сумно нещасні відносини хлїборобів, а особливо селян в Галичині. Громадна еміґрация селян доказує досить, що найгірше поводить ся тій клясї людности, котра може бути могучим жерелом державної сили і добробиту.

Не дивниця отже, що між селяньством в Галичині повстало загальне незадоволене, не дивниця, коли безземельні селяни радо слухають того, що їм обіцюють радикали, социялїсти і инші такі чинники, котрі працюють над переворотом суспільного ладу. Наш нарід далекий був усе від материялїзму, а непохитна віра і привязане до его батьківщини і вітчини є все ще міцним захистом против підшептів новочасних блудних наук, як довго селянин є самостійним і власновільним на своїм ґрунтї. Але перетяженем і пригноблюючими тягарами підупаде і дрібне і середне селяньство, а виперте із своїх господарств втратить віру до права і людскости, зубожіле і понехане, буде там глядїти захисту і помочи, де его примaнюють красними обіцянками: у робітничої партиї.

В тій економічній нуждї селян, в тім важкім положеню їх, треба глядїти головної причини того загального невдоволеня мас народних в Галичині. Загальний рух селяньский підчас останних виборів до ради державної був в великій мірі заявою против пануючої економічної пужди, було змагане, перевести таке заступництво до ради державної, котре постановилоб собі задачею, ті лихі відносини змінити і нужду усунути. Маси народні дійшли до тої сьвідомости, що находять ся на краю пропасти і в тім розпачливім положеню глядять ратунку. Не дивниця, коли в тій розпачливій борбі о істноване тут і там діяли ся надужитя, коли не все брали ся до відповідних способів. Не дивниця, що в тій борбі о бит входили в гру розбурхані пристрасти, котрих уживали до нечистих цїлий всякі люди, котрі радіб видерти ся по хребтах селян в гору.

Сей рух мас народних, котрий дав вираз загальному невдоволеню з теперішного господарского положеня, повинен бути упімненем для правительства і для Ради державної. Заведене деякими партиями в Раді державній марноване часу і бучі, щоби не допустити до ніякої роботи, мусять народні маси рішучо осудити і зганити поступоване тих послів. Нарід хоче хлїба!

Сей короткий оклик поясняе виразно теперішне положене нужденне і приписує заразом задачу правительству і Радї державній, яку мають перевести. Гнетом не усуне ся невдоволене в масах народних а напротив ще більше роз'ярить ся. Єсть справою конечною, щоби в найблизшій будучині зробити щось рішучого для підмоги селяньства; єсть то справа нагла, щоби звернути велику бачність на підмогу, подвигнене і удержане селяньства, позаяк в тім лежить точка тяжести успішної розвязки социяльного питаня, бо сильний, жизненний стан селяньский неперечно є найміцнїйшим заборолом против насильного перевороту суспільного.

12)

Крета і Македонія.

VI.

Чому Крета не має щастя? — Галепа в мартї. — Чорногорскі соколи жандармами на Кретї. — Переполох в Канеї і бунт заптіїв. — Похорон Сулеймана-бея. — Оповідане кретийского палїкара, або ізза чого пішло на Кретї. — Що розповідають магометани.

(Дальше).

Фандрідес розповідав дальше, що пішов був до валї'го і все було би добре закінчило ся, коби лиш були не допустили до ворохобні, але коли Берович-паша післав до свого войскового ґубернатора і зажадав від него сильного віддїлу войска для удержаня порядку, той відповів, що єму не можна дати. — Ані одного вояка? — спитав валї. — Ані одного — відповів ґенерал байдужно. Християни не мали иншої ради, як лиш самим боронити ся.

— Менї видить ся — казав Фандрідес — що анґлїйский консуль подав був рапорт, що в Малякеї спалено всї турецкі доми та й 12 християньских, а то збурено 480 християньских домів а всего 12 турецких! Шіснайцять кораблів военних придивляло ся тому, а анї один не дав нїякої помочи і не післав хоч би якої небудь помпи або сикавки огневої.

— А може не було як — відозвав ся пато згаданий кореспондент.

— Чому не було? Могли то були так легко зробити, от як би я тут посадив Вас знову на столець, коли би Ви з него упали.

Палїкар розговорив ся таки на добре, коли став розповідати, як Кретийцї з розпуки взяли ся до війни, побачивши, що державы европейскі то лиш „других шість Турків". — Нехай би бодай були бомбардували безсторонно як Турків так і християн — казав він, коли пішла бесїда про історию на півострові Акротірі. — А то нї, всї бомби були призначені для нас. Опісля говорив він широко про біду та нужду на Кретї. Аж за серце рвало від того оповіданя! Люди, що колись були богачами, ба, були богачами ще недавно, не мають тепер крім рушниці нїчого. Жінки, що привикли були до скромної вигоди, не мають тепер в що перебрати ся; доми порозвалювані, а навіть добрий ґрунт став тепер неурожайний. Фандрідес розповідав: Я був тут вчера і нинї на обід запрошений, та мусїв відвернути ся, щоби не показати, що менї станули сльози в очах; їсти не можу. Коли виджу заставлений стіл, приходить менї на гадку мій брат, котрий нинї не має і кусника хлїба, але він все таки має бодай карчохи та цибулю, а бідний селянин і того не має. Словом сказавши, у нас на Кретї нема нїчого.

Коли на Крету приїхав був грецкий полковник Вассос, визначено Фандрідесови і єго ватазї зложеній з 170 людий місце зване Моновандраі до оборони. Они помашерували туди зараз з Кісамо; кождий з них мав при собі триста до чотириста патронів, але анї провянту анї води. В долинї під ними росли брескинї і Фандрідес казав принести кілька сот штук і то стало їм за поживу і напиток на 38 годин, бо хмара магометан пустилась була з Канеї за ними. Він вивісив хоругов на скалї і сїв собі коло неї, а своїм людем велїв полягати. — Скоро стрілю, то й ви стріляйте; хоч би й десять вистрілів на секунду. Цїляйте на 400, про мене й на 350 кроків — сказав він до своїх людий, а сам уважав на все і сказав своїм „дїтем", що то буде великий день, горячий день для мослїмів, день що принесе ватазї богато слави. До сего оповіданя додав він: Я чув ся таким щасливим, як хиба лиш якийсь із християньских мучеників в стародавних часах і байдуже було менї про те, що настане.

Турки почали стріляти на 900 кроків далеко, але огонь Кретийців відпер їх. Але нова хмара Турків почала сунути ся, а Кретийцям не ставало вже патронів. Фандрідес віддер білий беріг від проклямациї грецкого короля, поклав папір на ложе від свого карабіна і написав на нїм кілька слів до полковника Вассоса, просячи его о поміч і мунїцию. Відтак дав письмо якомусь свояковн та сказав: Возьми мого коня і гони, хоч би й загиб під тобою, але гони як вітер. За пять мінут абись був в Кісамо! — А до Кісамо з Моновандраі добрих дві години дороги. — Лиш я — розповідав палїкар — був ранений. Ще досьвіта поцїлила мене куля в чоло; пізнїйше дістав я ще кулею в руку. Я відступив наше становище стрільцям, бо ми вже не мали набоїв. Коли Вассос опісля прислав свого офіцира від інжинірів та яких 80

Предложене о спілках господарских, придїлене вже до парляментарного полагодженя, дає неперечно певну основу, котра запобіжить певному зубоженю селяньства і причинить ся значно до піднесеня і скріпленя тогож.

(Дальше буде).

Новинки.

Львів дня 24-го мая 1897.

— **Є. В. Цісар** дарував комітетови церковному в Середнім селї 80 зр. на докінчене будови церкви.

— **Іменованя.** Є В. Цісар надав старшому прокураторови державному у Львові Фил. Воронецкому титул радника Двора. — II. Міністер скарбу іменував старшого інспектора податкового Вал. Ольшевского, радником скарбовим.

— **Епархіяльні синоди церковні** відбудуть ся в осени с. р. також в Перемишли і в Станиславові, а не лиш у Львові. Головною цїлию скликаня тих синодів є торжественне оповіщене потверджених папою римским постанов львівского провінцийонального синоду з 1891 року. Ті постанови вже напечатано і за оплатою розіслано по парохіях.

— **Річні загальні збори філії „Просьвіти“ в Тернополи** відбудуть ся дня 27-го мая (того самого дня що й вечерок в память Т. Шевченка) о годині 3-ій з полудня в сали товариства Gwiazda. Видїл філії просить о численну участь членів і о захоту знакомих, щоби як найчисленнїйше явили ся на ті збори.

— **Вечерок музикально-вокальний,** який устроюють дня 27-го н. ст. мая с. р. (лат. Вознесене) в память XXXVI-их роковин смерти Тараса Шевченка в сали „Сокола“ тернопільскі руско-народні товариства: „Руска Бесїда“, „Руска Бурса“, філїя „Просьвіти“, філїя руского товариства Педаґоґічного і тернопільский „Боян“ — відбуде ся після такої програми: 1) Вступне слово — п. Дм. 2) Піщиньский „Закувала“, хор муж. з акомп. фортепяна. 3) Вітвицкий „У сусїда“, форт. сольо, п-на Р. 4) Лисенко „Гетьмани“, сольо баритонове з фортеп., п. У. 5) Лисенко „Коломийки“, хор мішаний. 6) Деклямация ⁂. 7) Ст. Недїльский „Моя мати“ і о. Нижанковский „Нова Січ“, хор муж. 8) Цитра ⁂ о. К. 9) Ф. Колесса „Улиця“, хори муж. і мішані. — Дохід призначений на Руску Бурсу. — Цїни місць: крісла перворядні 1 зр., другорядні 80 кр., прочі 60 кр.; паркет 40 кр., партер 25 кр., ґалерия 15 кр. — Початок точно о 8-ій годині вечером. — По концерті комерс в реставрациї Зиха (готель Пунтшерта).

— **Цікаве обчисленє.** Після рахунків видав в р. 1895 один гектар землї засїяний пшеницею в Галичинї східній на паньских ґрунтах: 9 метричних сотнарів, на хлопских $7\frac{1}{2}$ метр. сотн. Засїяний житом на паньских 7 метр. сотн., на хлопских $5\frac{1}{2}$ метр. сотн. Ячменем $10\frac{1}{2}$, ячменем на хлопских 9. Вівсом на паньских 9, вівсом на хлопских 7. З такого самого кавалка, що у пана видає 100 метр. сотнарів пшеницї, збирає хлоп не цїлих 83 сотнарів. Коли зрахуємо на гроші, виходить ось як: 1 гектар засїяний пшеницею приносить великій посїлости пшеницї за 57 зр. 27 кр., хлопскій посїлости пшеницї за 43 зр. 30 кр. Житом паньскій посїлости приносить жита за 44 зр. 50 кр., житом хлопскій посїлости приносять жита за 36 зр. 80 кр. Ячменем паньскій посїлости приносить ячменю за 51 зр., хлопскій за 44 зр. 56 кр. Вівсом приносить паньскій посїлости вівса за 46 зр. 30 кр., хлопскій посїлости за 37 зр. Пани і хлопи господарують межа о межу, а прецінь ріжниця така значна. Причиною сего є, що на паньских ланах розвели розумнїйшу господарку як на хлопских загонах, котрі чим раз малїють.

Злодії стають послїдними часами дуже зухвальні у Львові. Перед кількома днями закрав ся крізь вікно злодій до мешканя панї Софії П. при ул. Шопена ч. 5. Паню П. збудив якийсь шелест і наглий блеск сьвітла. Спершу гадала, що горить, а то злодій присьвічував собі нічною лїхтарнею. Панї П. почала кричати і дзвонити і то сполошило злочинця. Утїк тою самою дорогою, якою вийшов до мешканя. Вікно отворив шнурком. То спосіб тяжкий, але знаний фаховим злодіям. — В пятницю в ночи отворили якісь невислїджені злочинцї дібраним ключем склеп з паперами Чайковского і Келбусевича в ринку. Паперів не брали, але украли 20 зр. готівки, що єї полишив купець в лядї.

— **Смерть від грому.** В Завидчу коло Бродів ударив грім дня 19-го с. м. в віз, на котрім їхали два паробки, дві дївчини і жид, син економа з Ляшкова. Єго убив грім на місци, прочі ж сильно попарені. Грім так сполошив конї другого воза, що они кинулись в бік і вивернули віз, при чім візник зломив обі ноги.

— **Пригода з електрикою** лучила ся недавно в Пресбурзї. При нагоді якоїсь войскової паради утворила артилерия на однїй площи кордон. Якимсь дивом замотала ся хоругов між простягнені в горі дроти і в наслїдок того дїгнув ся охоронний телефонїчний дріт до грубого дрота електричної зелїзницї. Тепло електричної струї було таке велике, що охоронний дріт телефонїчний розтопив ся і упав одним кінцем просто на коня від гармати, що стояв як раз на шляху електричної зелїзницї. Неначе громом ражений повалив ся кінь на землю і погиб по кількох хвилях. В тім самім часї над'їхав надпоручник артилерії, щоби поглянути, що стало ся і нещаснє хотїло, що й єго кінь доторкнув ся носом о небезпечний дріт. Мов підкошений упав кінь на місци, скидаючи їздця далеко від себе. Офіцирови якось нїчого не стало ся, а й кінь прийшов небавом до себе.

— **Доктор медицини злодієм.** Віденьска полїция прихопила оногди злодія, що в дуже зручний спосіб обікрав ґалерию образів гр. Чернїна, а імовірно окрадав останними часами і другі ґалериї образів. Урядник ґалериї образів гр. Чернїна від довшого часу замічав, що якийсь знаток чи аматор цїлими днями вистави дуже пильно приглядав ся двом образам голяндских артистів: „Сторожеви вязниції“ Дав. Тенїерса, вартости 1000 зр. і „Пяниці в шинку“ Адр. Остаде, вартости 4000 зр. Одного дня ледви на силу викинувши гостя з льокалю, урядник той спостеріг, що цьвяхи рам тих двох образів повідгинані, а в рами замість оріґіналів вставлені два безвартістні олїйні друки. Повідомлена о тім полїция заскочила злодія в хвили, коли той крадені образи спродавав якомусь торговцеви. Він подав себе за урядника з Пешту Іштвана Радванїого; має лїт 28 і показує велику

чи 90 людий, кров вже була з мене так спилила, що я ослаб і сказав тогди до ватаги: Підуз відси, чи хочете, щоби мій брат став вашим проводирем? — і они пристали на то. Я мусів іти до Кісамо півтретя години, так був дуже ослаб. Постановлено, щоби мене вислати до Атин замість до шпиталю.

Дальше оповіданє палїкара яко менше цікаве пропускаємо, а подаємо лиш то, що він говорить про автономію Крети. Кореспондент спитав єго: Що думають про автономію на Креті? — А Фандрідес відповів:

— О то розпитував вже мене в Атинах якийсь кореспондент у голяра. Нема й двайцят людий на Креті — банї, нема й пятнайцять — котрі би єї хотїли. А коли не вірите, то ось що Вам скажу: Єсть нас двайцять і пять ватаг, а на моїм прапорі як і на кождім иншім стоїть написано „Унія або смерть“. Певно, що могли би нам накинути автономію баґнетами, але не менше як 30.000 вояків. Але по шести місяцях давна істория почалась би на ново. Нї, нї! У нас мусить бути грецке правлїнє; тогди нам не треба буде нїчого більше, як лиш шість добрих судиїв і шість добрих прокураторів та чотири тисячі полїциянтів. Тогди будуть наші магометани дуже тихо сидїти. Кретийцї то як льви, скоро прийде ся ставати проти тигра, але они як ягнятка, коли мають перед собою жінку або справедливість.

— А ваші Араби? (башибожуки, котрі зайшли з Африки на Крету) — спитав кореспондент.

— Ой — відповів палїкар — на тих була би найлїпша рада, щоби їм попідрізувати горла.

* * *

В двох точках оповіданє палїкара згідне з правдою: що причиною всего нещастя на Креті єсть брак судівництва і що Кретийцї не хотять автономії, котру можна їм буде хиба силою накинути. З браку судівництва задержалась на Креті досі вендетта і та єсть попри фанатизм релїґійний найголовнїйшою причиною вічних неспокоїв на Креті. Переважна часть місцевих музулманів то так само Греки як і їх нераз найблизші сусїди, Християни. Християни і музулмани жиють звичайно в згодї а нераз навіть і в дружбі, але нехай лиш між двома сусїдами піде яка суперечка, нема єї кому розсудити по справедливости і з давних приятелїв стають тогди найбільші вороги і роблять собі самі криваву справу. Тогди вже мстить ся брат за брата, родина за родину, село за село, розбуджуєсь фанатизм релїґійний і настає домашна війна на острові, з котрої найчастїйше користала Грециия, щоби викликати революцию против Туреччини і забрати Крету. Тим способом виробило ся у християн на Креті переконанє, що доти не буде там спокою, доки остров не буде прилучений до Грециї і тому не хотять они й нїчого чути про автономію.

Що не вся вина за все зле на Креті спадає лиш на самих магометан, на то єсть аж надто богато доказів з послїдної революциї на Креті, а именно з подій в провінциї Сітия, де християни без найменшої причини різали без милосердия магометан, не перебираючи, чи то мужчини чи жінки, чи дїти. Европі давано лиш знати, що Турки взглядно магометани ріжуть християн, але о тім, що й християни зовсім не держали ся науки своєї віри і поступали не гірше Турків, майже нїчого не було чувати. Найбільшу різню зробили они в селах Дафнес і Зіро, а факт провірено докладно і єго потвердили сьвідки. Дафнес єсть то маленьке сільце, в котрім жило 267 магометан і 24 християн. З перших убито одного дня 145 душ без всякої причини і в найлютїйший спосіб. Ось що зізнала до протоколу о сїй різни Фатима, жінка Мустафи Хабанакіса із села Дафнес:

В перших днях рамазана (лютого) пішла була чутка, що в горах, де було богато узброєних християн, убито сина Білала Дамакіса. Ми постановили тогди сховати ся до мошеї і до дому Білалї Мурата Реізакіса, що стояв недалеко мошеї. Тут вичислила Фатима, хто разом з нею сховав ся, а відтак зізнала дальше: Плач моєї дитини спонукав мене вернути до хати. Кілька жінок, що там були, сказали менї, що магометани котрі сховали ся були до мошеї, по розмові з християнами постановили віддати їм свою зброю. Около четвертої години по полудни учули ми, що стріляють з карабінів. А то стріляли до мошеї. Незадовго по тім станув цїлий будинок в огни, а із середини понїс ся страшенний крик жінок і дїтий, що там були сховали ся. Тимчасом християни стріляли на всїх тих, що втікали з мошеї на двір. Різня тревала до девятої години вечером. Тимчасом прийшли християни і до того дому, де ми були, щоби й єго підпалити. Ми ратували ся в той спосіб, що вибивали діри в стїнах і так втікали з одної хати до другої. Коли ми так дістали ся аж до шестої хати, побачили, що і та вже горить. Ми ратували ся в той спосіб, що вертали назад до одного, котрий вже був погорів. Тут займила ся одежина на моїй дитинї і мимо того, що я єї ратувала, она згоріла. Коли християни пішли підпалювати ще дальші доми, ми серед темноти і дощу, котрий став був падати, пустились втїкати до печери, віддаленої може пів милї від села. Тут застали ми обі доньки Байрамакіса: Гану і Фатму, що зранені утекли були підчас різнї в мошеї. На другий день прийшло до нас знов яких 20 людий, котрим також удало ся втечи з мошеї. Тут жили ми дванайцять днїв тим, що мій чоловік і ще двох других втїкачів приносили із села, з котрого християни були вийшли. Дванайцятого дня християни підкладали кілька разів огонь при вході до печери, щоби нас димом видушити, але то їм не удавало ся, бо вітер розганяв дим. Аж третого дня почало нас вже душити і деякі з нас вже поумлївали, коли з села Лясіті надійшло кільканайцять християн, як раз в тій хвили, коли християни Коколї і Капетанакі з села Крія хотїли конче нас видушити. Християни з Лясіті стали нас боронити і намовили нас, щоби ми вийшли, а ми так і зробили. Они помогли нам відратувати тих, що вже душили ся, а відтак повели

інтелїґенцию та знане штуки. До Відня прибув умисне, щоби викрасти два славні образи і через якийсь час робив докладні виміри рам, щоби улекшити собі вставлене фальсифікатів. Спосіб довершеня крадежи кидає на него підозріне, що він допустив ся і инших крадежий образів. Доси видало ся лише, що подане ним назвиско є фальшиве і він є доктор медицини Левкеї.

— **Оповіщене.** Ц. к. управа будови для всхідно-галицких зелїзниць льокальних Тернопіль II. розписує доставу порогів зелїзничих з дерева дубового для шляху Чортків-Залїщики всхідно-галицких зелїзниць льокальних з речинцем внесеня оферт до дня 15 липня 1897 до 12-ої години в полудне. — Проте звертає ся увагу інтересованих на оповіщене поміщене в урядових ґазетах Wiener Ztg. і Gazeta Lwowska. — Близших пояснень уділяє ц. к. управа будови для всхідно-галицких зелїзниць льокальних Тернопіль II., де також можна дістати формулярів на оферти і загальні та подрібні услівя для достави порогів.

— **Лїтоґрафія Інститута Ставропигійского** під зарядом І. Стефаньского у Львові ул. Бляхарска ч. 9, виготовлює візитові білети, а то: 100 штук по ціні 1 зр., з почтовою пересилкою 1 зр. 10 кр. — і всякі лїтоґрафічні роботи по дуже умірениій ціні.

ТЕЛЕГРАМИ.

Канеа 24 мая. Полковник Старкос з останками грецкого войска відплив вчера з Крети.

Відень 24 мая. Нинїшне засїдане Палати послів буде мабуть так само бурливе як послїдне, позаяк опозиция домагає ся, щоби насамперед були залагоджені пильні внесеня послів. Нині має прибути з лїберецкого повіта в Чехах депутация бурмістрів, щоби станути перед Монархом з просьбою в справі знесеня розпоряджень язикових.

Веріксгофен 24 мая. Вість о смерти о. Кнайпа показала ся неправдивою, але нема надії, щоби подужав.

Атини 24 мая. Установлено вже межи обома арміями неутральну полосу. Войска з обох сторін відступили ся, щоби полоса була 800 метрів широка. Вивози належать ще до неутральної полоси, винявши вивіз Фурка, котрий обсадили Турки.

Атини 24 мая. Зачувати, що Едгем-паша заявив грецким офіцирам, що має приказ завести переговори в справі условий мира безпосередно з Грециею.

Переписка зі всїми і для всїх.

Л. Вінт. в Миш.: Шкода було заходу і видатку на посилку. Прислана кулька єсть бронзова, що навіть маловправне око може легко розпізнати, отже і без всякої вартости. Але що Ви написали, що в Коломиї якийсь жид давав за ню 25 зр., то ми посилали єї до уряду перегопплюваня і значеня золотих та срібних річий на коморі митовій у Львові до розсліду, а там так само сказали, що кулька єсть мішаниною простих металїв. Приймiть длятого до відомости, що Ваша кулька не золота і, як кажемо, не має ніякої вартости та до ніякого ужитку. До чого она могла служити і звідки взяла ся у Вашім городі, годі знати, але й то річ певна, що она не походить з дуже давних часів. А всеж-таки сховайте єї собі на памятку; можете єї ужити н. пр. до прикладаня паперів на столї тим більше, що она на двох кінцях спилована. Відошлемо Вам єї назад, але пришліть марками на оплату почтову тілько, кілько Ви заплатили посилаючи єї до нас. — **І. Л. в Нагір.:** „Лис Микита" вийшов окремою книжкою (відбитка з часописи „Дзвінок") і продає ся по 50 кр. Кілько буде коштувати порто враз з книжкою „Розбишаки на ріці Місісіпі" — не можемо на певно сказати, бо то означує почта після ваги і далекости дороги, але на всякий случай не буде більше коштувати, як 20 до 30 кр. Найлїпше віднесіть ся до книгарні Товариства ім. Шевченка у Львові, ул. Академічна ч. 8, а вишлють Вам обі книжки. — **Академік у Львові:** Мода єсть слово француске (la mode), походяче від латиньского modus, т. є. спосіб, в який хто убирає ся. Мода в убираню, в строях, вийшла з Франциї і то ще за короля Людвика XIV і від того часу аж до нинїшного дня головно Франция подає моду. Головною характеристикою моди єсть то, що она зміняє ношу не лиш що року, але ще й в році чотири рази, відповідно до пори року (сезон) та приписує ношу і стрій ще окремо для кождої нагоди. З сего взгляду мода може так само руйнувати (і дїйстно руйнує) людий, як піяньство і гра льотерії. Хто перший завів моду і хто тепер єї робить, трудно знати. Можна хиба загально сказати, що як давнїйше так і тепер на заводжене моди складають ся головно отсї чинники: глупота людска і охота до строїв, промисловці, купці, ну, та й ремісники, коли бесїда лиш про саму одїж, то — кравці. Немало причиняє ся до моди також простий якийсь случай. Цилїндер н. пр. увійшов случайно в моду, в часах француской революциї, а именно в тої пори, коли до Франциї приїхав був славний американьский муж державний, учений і друкар Бенямін Френклїн (Franklin). Французи з великої почести для сего мужа стали й собі носити такий капелюх, як він. Длячого фрак і цилїндер набрали такого значіня, що уважають ся за одиноку одїж, в якій люди з висших кругів можуть віддавати взаїмно собі і всїм найвисшим достойникам почесть, годі знати, так само як і длячого лиш довгий майже по самі кістки чорний вельон у дам з висших кругів має означати глубоку жалобу. Єсть то простий звичай, один із тих, котрі доводять иноді аж до сьмішности. Мода служить иноді за покривку браку дїйстної інтелїґенциї і се пояснює нам, длячого низші верстви так охотно і борзо беруть ся до моди; нею старають ся они підносити ся до тих кругів в суспільности, котрі уважають ся за інтелїґентних. Чи держати ся моди? — Як для кого. Приповідка каже: Добре дуріти, коли приступає. Хто має звідки, може позвалити собі і на моду. Але чоловік розумний і розважний буде завсїгди вибирати середину: анї не іти на осліп за модою, анї не покидати ся єї зовсїм, бо в обох случаях можна себе осьмішити. — **К. Пр. в Бух.:** Іспит можете робити, скоро до него відповідно приготовитесь, а чи одержите посаду — сего чей не лиш ми, але й нїхто Вам наперед не скаже. Надане посади преці зависить не лиш від самої кваліфікациї, але й від числа посад та кандидатів до них, а скоро єсть вибір, то рішає часто не лиш сама кваліфікация, але й простий случай. Хто-ж годен то вгадати, що Ви по зробленю іспиту зможете зараз одержати посаду? — При сїй нагоді позвольте, що зробимо одну замітку: чоловік повинен завсїгди презентувати ся і назверх таким, яким єсть в середині, а так само і лист. Де инший верх, а инша середина, там нема того, що надає чоловікови кріпкої опори в житю. — **І. Г. в Кол.:** Фірми тої анї якоїсь иншої не знаємо. Найлїпше було би засягнути ради якогось лїкаря, скоро (коли Вас добре розуміємо) розходить ся о внутрішне ухо, бо і так без поради і помочи лїкарскої не могло би обійти ся.

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок анї карт кореспонденцийних до відповіди).

до міста Сітиї. В селї Скорделї прийшлось нам ночувати. Проводир християн поставив варту перед хату, де ми ночували. На другий день забрали мого чоловіка, щоби він намовив других дванайцять магометан, які ще остались були в печері боячись зради, аби они пішли з нами. Що стало ся з моїм чоловіком і тими дванайцятьма людьми, — не знаю.

Гусеін Бодікакіс, також із села Дафнес, розповів знову так: І я сховав ся був до мошеї. Тимчасом надійшли були повстанцї заєдно стріляючи по дорозї. Коли вже підійшли досить близько, викликали Мустафу Галїлакі, а той вийшов з мошеї і пішов до них. Константин Фундальсіті і Петро Пастрікакі сказали єму, що християни не хотять магометанам нічого злого робити, і они не мають нічого бояти ся, лиш нехай видадуть свою зброю. Мустафа Галїлакі вернув назад і розповів, чого християни хотять, а ми пристали на то і віддали свою зброю. Аж до тої хвили кулї повстанців не вдїяли нам були нічого, хиба що лиш Гаджі Османакіс був легко ранений. Але повстанцї не додержали слова. Кількох з них вилїзло на дах мошеї, зробили там дїру і стали кидати до середини головні, запалену сїрку і розливати нафту. То само робили і крізь вікна, так, що в одній хвили зробило ся в мошеї огнисте море. Рівночасно, ще й стріляли крізь вікна. Нас взяла ся розпука і ми постановили втїкати. Християни почали на нас стріляти, скоро ми лиш показали ся на дворі, і зробили страшенну різню. Я вийшов послїдний з мошеї, то і міг розпізнати більшу часть убитих і ранених. (Сьвідок той подав 80 імен убитих, в тих 29 мужчин, 35 жінок і 16 дїтий.) Я утїк щасливо з мошеї і менї нічого не стало ся; але коли я вже вийшов був поза село, дістав кулию в ногу. Мимо того утїк я в гори а на другий день пустив ся до Сітиї, куди й вийшов ще того самого дня без дальшої пригоди.

Важні і характеристичні факти розповів третий сьвідок різнї в Дафнес Мехмет Дервішакіс. Він сказав, що ті християни, котрі виволїкли були Галїлакого з мошеї і через него намовили магометан, щоби видали свою зброю, були давнїйше приятелями Галїлакого і для того їм повірено на слово. Той сам сьвідок, коли вибіг з мошеї, забіг був до якоїсь хати і застав там хлопця. Тут сховав ся він в комині. За хвильку вбігли до хати ще один хлопець і дві дївчини, котрі були легко ранені. За хвильку вбігло за ними трох християн, з котрих одного він знав. Ті кинулись до дївчат і хотїли одну з них знасилувати, але коли стрітили опір, убили обі дївчини і хлопців, а відтак перешукали цїлу хату і вийшли.

Та не лиш в Дафнес, але майже всюди по селах в провінциї Сітия поступали християни з магометанами так само люто і по зьвірски, убивали, рабували, палили, забирали худобу, словом поступали не гірше Турків. Найбільшу різню зробили в двох селах, в Зіро і Ахлядиї. Перше належить до громади Хадра і лежить на полудне від неї; давнїйше було тут 433 християн і 186 магометан. Друге село належить до громади Сітия і було в нім 221 християн і 137 магометан. В Зіро убито одного дня 52, а в Ахлядиї 43 магометан, мужчин і жінок та дїтий; перед тим ще відобрано мужчинам підступом їх зброю. Як всюди так і тут магометани поутїкали до своїх мошей або утїкали з одного дому до другого в той спосіб, що в припираючих до себе домах робили дїри в стїнах. В селї Зіро було то характеристичне, що там проводирем ватаги, котра різала магометан, був якийсь священик, Капі Декакі із села Зо, син сьвященика Вассілї. Треба однакож і то признати, що були між християнами і такі, котрі ставали в обороні магометан і укривали їх в своїх домах.

Після спису слїдчої комісиї убили християни в провінциї Сітия в першій половині лютого не менше лиш 851 магометан, між тими 262 мужчин, 230 жінок і 359 дїтий. Се послїдне число сьвідчить найлїпше о лютости християн.

(Дальше буде.)

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

З друкарні В. Лозиньского під зарядом Б. І. Вебера.